

55.759-B

Alt-

TS. K. UDVARI FŐNEVELŐ
GÖRÖG DEMETER
ÉLETLÉÍRÁSA,

Kőremetszett Szobrával
együtt.

Találtatik a' Kiadónál Bétsben,
(Landstrasse Nro. 315).

43. Co. 316.

55759-B.

GÖRGÖCZI DEMETER

TS. K. UDVARI FŐNEVELŐ

született 1760. † 1833.

GÖRÖG DEMETER

ts. k. udvari főnevelő, aranykultsos és udvari tanácsos
hazánkfiának, sz. István apost. magyar király rendje
közép keresztes vitézének, több külföldi- és a'
magyar tudós társaság tiszteletbeli tagjának

ÉLETLÉÍRÁSA,

é s

a' magyar literatura előmozdítása által, valamint a'
nevelés pályáján szerzett

É R D E M E I.

Kiadta

MÁRTON JÓSEF

Professor.

B E T S B E N,

NEMES H A Y K U L A N T A L B E T Ű I V E L.

1834.

Közel határos rút tunyasággal a'
Homályba rejtett virtus; azért neved'
'S kedves hazánk díszére tészott
Sok jeles érdemidet kizengem.

Horátz szerént.

A'
D I T S Ó
MAGYAR NEMZETNEK

KÜLÖNÖSEN
A'
B O L D O G U L T'
JÓAKARÓINAK

SZÁMOS
BARÁTINAK

ÉS
É R D E M E I
B E T S Ű L Ő I N E K

LEGMÉLYEBB TISZTELETTEL

AJÁNLIJA

S Z E N T E L I

A' K I A D Ó.

B é v e z e t é s.

Főrangú szüléktől származottaknak rangjokat fentartani, sőt a' születés gözerőmíve segítségével hivatalokra is előhaladni, — könnyűnek tartja a' világ. De más részről megvárja, és méltán, hogy a' fényes eredetű, szerentsésebb állapotú személyek, magokat, hazájok 's általjában az emberiség javára, kitündöklőbben megkülömböztessék. 's betseket ehez képest határozza meg. — Minél nagyobb volt születések, annál szembetünőbbek legyenek érdemeik.

Más érzettel ítél a' világ azokról, a' kik ki nem tűnő eredetek, szintűgy mint nem kedvező világi szerentséjek miatt, egyedül elméjük nagysága, tartós szorgalmok közjóra fordítása 's feddhetetlen erköltsők nemessége által, szóval, érdemeiknél fogva a' fényes születésűek rendébe emelkednek. Ezekben a' fényre derült érdemet tiszteli a' világ; nevek és emlékezetek olly fénnnyel ékeskedik, mellynek, mint valamelly személyesített virtusnak, még a' kevélység is meghódol.

Minden időben éltek, ma is élnek nevezetes férjfiak, kik, akármelly rangú és állapotú volt

legyen születések, lelki tehetségeikkel, erköltsi erejekkel 's tudományjok által, vagy általjában az emberiség boldogítására, vagy különösen hazájok javára munkálódván, magokat világszerte szembe-tűnőleg megkülömböztették. — Így rendelte a' főgondviselés böltsessége, hogy ezek az emberi nemzetnek példaadásokkal mintegy tanítói, nevelői, 's így a' tökéletesedésben előbbre vezérlői legyenek.

Illő tehát, sőt a' háládatosság is kívánja, hogy az emberiség boldogítására munkálódott 's ez által kitűnő rangra emelkedett férfiaknak életrajzok mind a' jelenkornak, mind a' késő maradéknak követésre méltó például közönségessé tételvén, neveik és tetteik emlékezetben tartassanak. Innen veszik sok nevezetes férfiak életrajzaik eredeteket.

Ezeknek meggondolása bátorított engemet néhai boldogult G ör ö g D e m e t e r hazánkfia életrajzának kiadására, a' kivel 32 esztendei szoros esmeretségben, bizonyos tekintetben pedig öszve-köttetésben lévén, szeretett kedves hazájának javára fáradhatatlanul munkálódott nemes lelkét közelebbről esmerni szerentsém volt.

Különösen kötelez engemet ezenkívül a' ditsó-ült eránt viseltetett háládatosságom, hogy emlékezetét kitündöklő érdemeinek előszámlálása által fentartani igyekezzem.

a' Kiadó.

GÖRÖG DEMETER született a' szabad nemes hajdú városok egyikében *Dorogon*, Szabolts Vármegyében, 1760-ban Febr. 1-sőjén. Attya Görög Demeter és anyja Tóth Sára mind ketten nemes familiából származtak, mint ezt ts. k. aranykultossá lett kineveztetése bizonyította, melyre mind alyai mind anyai részről 16 ágra felmenő nemes ősök kimutatása kívántatik. Annyának attya Tóth Fülep számos esztendeig város Hadnagya 's akkor nevezetes ember volt, úgy hogy róla még most is emlékezik a' maradék. Az udvari Tanácsos attya Görög Demeter hasonlóképpen számos évekig viselte a' városi Hadnagyságot. Magzatai voltak: Márton, Mihály, Anna, Demeter (az udv. Tanácsos) és Mária.

Fia Demeter, kiről itt szó van, alsó grammatikai iskoláit Debreczenben végezte. Onnan Bacsinszky András javasására, ki akkor Dorogi Plebánus volt, később pedig Munkátsi Püspök lett, Ungvárra küldetett, 's az 5-dik és 6-dik grammatikai iskoláit ott végezte. Onnan a' N. Várad Akademiába küldetett 1779ben tanulása folytatása végeit, hol a' philosophiat 's törvény tudományokat

végezvén, 1783-ban ugyantsak Bacsinszky András Munkátsi Püspök tanátslására Bétsbe jött, hogy az itteni ts. k. Universzításban tanulását tovább is folytatván idővel a' magyar kir. udvari Cancelláriánál vagy az udvari Haditanátsnál igyekeznék szolgálni. Itt hallgatta a' törvények tanítását Zeilern Professortól 1784ben *Piringer Mihályal* együtt, ki azután a' közönséges udvari Kamaránál udvari Tanátsos lön, 's hivatalából nyugodalomra lépván, most tudományos munkák írása által kíván nemzetének használni.

Végezvén G. a' törvények tanulását, 1787-ben a' magyar kir. udvari Cancellariához folyamodott, hogy ott mint Accessista szolgálatot nyerhessen; de kérése azon okból, mivel az írása nehezen vala olvasható, el nem fogadtatott. Görög tehát teljes igyekezettel iparkodott írását megjobbítani, 's valóban igen sokra is vitte a' szépírás mesterségét, és élete fogytáig szépíró volt.

Ez alatt correpetitiókra, különösen pedig magyar nyelv tanításra fordította G. üres idejét, — melly tanítói foglalatossága közben szerzett tapasztalásának lehet talám tulajdonítani, hogy idővel egy alkalmas magyar grammatika kidolgozására, Kerekes társával együtt jutalmat tett. —

Tsak hamar azomban jó alkalmatosságot nyert G. tudományos tehetségeinek kifejtése 's haszonra fordítása által jöendő szerentséjét megalapítani; mert a' Munkátsi Püspök Bacsinszky ajánlására Gróf Kolonits László mellé nevelőnek 's egyszers mind tanítónak felvétetett. — Ezen új pályáján adta

első remekét nevelői és tanítói szorgalmának, valamint esméreteinek is.

Megesmerkedvén Görög Bétsben Kerekes Sámuellal, ki itt akkor a' Dobozy-ak mellett nevelői felvigyázó volt, vele társaságba állott 's megnyerték II. Jó'sef Tsászártól az engedelmet, hogy, kiütvén a' török háború 1789-ben Július kezdetével folyóírást adhassanak ki, ezen tzm alatt: „*Hadi és más nevezetes Történetek.*“ Ezt harmad fél esztendeig folytatták, ú. m. 1791 végéig, midőn a' török háborút békeesség váltván fel, ezen tzm alatt: „*Magyar Hirmondó*“ szélesebb kiterjedésű folyóírást kiadására határozták magókat. A' Hadi Történetek minden kötetének elejét egy egy, azon időben élt, nevezetes nagy ember rézre metszett képe ékesíté, úgy mint: Gróf *Hadik* András, Báró *Loudon* Fő Hadivezére; Baróti Szabó Dávid, tudós Magyar Szerző; Báró Orczy Lörintz Hadivezér; és Második Leopold Magyar ország Királya, — jól eltalált és szépen ki metszett képeik. Ezenkívül az öt kötetben 54 rézre metszett képek jelentek meg, mind kiszínelve. Ezek közül némelyek a' magyar gyalog és lovas regimentek vitézeit a' törökökkel küzdő helyezetekben ábrázolják; mások földkép rajzokban (mappákon) a' hadakozás mezejét, vagy nevezetes ütközetek tájait, vagy pedig várak ostromlásait terjesztik elő, vagy végre a' háborúban előforduló hadi szerek esmertetésére szolgáló rajzokat mutatnak. Rülönösen említést érdemel a' rézre metszett táblák közül a' magyar lovasság emlék oszlopa, ezen felírással: A' MAGYAR LOVASSÁGNAK. MDCCLXXXIX.

Ezen emlékoszlopnak munkás szép rajza több válogatott helyes gondolatokat legjobb ízléssel párosít. Az oszlop egyik oldala felől olvashatni egy helyen a' Hadi vezérek, ismét a' magyar Generálok és Ezredek neveiket, más mellék rajz táblákon pedig alább a' Regementeket, mellyek a' török háborúban vitézkedtek. A' rajzolt nagy tábla alatt ez vagyon, Faludi munkájából:

Ti bátor Seregek
Bellóna igaz magzati
Jól vitézkedtetek.

Ugyan ezen kötetekben olvashatni a' magyar regementek eredetét hiteles kútfőkből merítve, azoknak történeteit és leírásaikat.

Az I-ső kötet 281 — 288 lapjain tettek fel a' Haditörténetek kiadói egy jó Magyar Nyelv tanító könyv kidolgozására 20 arany jutalmat's a' kinyomtatandó munkából a' Szerzőnek 150 nyomtatványt.

A' II-dik kötet 280 lapján ismét 20 arany jutalmat a' következő kérdések megfjtésére:

1-ső. Mitsoda ereje vagyon az Anyai Nyelvnek, a' Nemzet természeti tulajdonságának (Nationalis Character) fenn tartására?

2-dik. Mennyire segíti a' Nemzet valóságos boldogulását's pallérozódását, az Anyai Nyelv gyarapodása; és ellenben mennyire hátráltatja azt, ennek valamelly idegenért való elmellőzése?

3-dik. Mennyiben szükséges a' Magyar Nemzetnek a' Deák nyelv tudása?

Ugyan ezen 2-dik kötet 281-dik lapján a' feljebb említett, egy jó Magyar Grammatikának kidolgozására tett jutalmat 50 aranyra szaporította

Nunkovits, Szerbi Püspök, G. és K. tarsakhoz küldött 30 arany által. Mi foganatja lön hazafiúi igyekezeteknek, azt, az ennek következtében készített Debretzeni Magyar Grammatika elejbe botsátott Bévezetésből legvilágosabban láthatni, melly, — minthogy ez a' Grammatika már nem kapható, — szóról szóra itt következik, megelőzván azt, úgy a' mint ott van, a' Nunkovits Püspök kimetszett emléke alatt olvasható sorok, és a' nagylelkű 's nemes gondolkozású Püspöknek két levele.

A' Halál meg - fosztá Hazánkat Méltóságos NUNKOVITS GYÖRGY Szerbi Püspök, Pétsi Nagy-Prépost 's a' t. nemes lelkű Fiától 1790-dik eszt. Nov. 20-dik napján, ki míg élt, a' Haza' javára intézett áldozatokban kereste fő gyönyörűségét; minéműek: az a' negyven arany, mellyet Fő T. Zsivits Kánonok és Pesti Prof. Úr' Dogmatikájának kinyomtatására adott; az a' summa, mellyet olly véggel küldött Budára, hogy Rákótziról írott Munkája Kolinovitsnak világ eleibe botsáttathassék; az a' húsz arany, mellyet úti költségül ajándékozott egy Tudósnak. — Tunúja mind ezeknek néhai nagy reménységű Poétánk Tiszt. Bertits. Tanúi még többeknek Görög és KERESZES Társak, kikhez az itt következő két Levelet, önnön indításából útasította örök emlékezetű NUNKOVITSUNK:

Pétsett, Decemb. 10-dik napján, 1789-dik esztendőben. — „Meg-gondolván egy jól el-készültt Magyar Grammatikának felettébb hasznos, sőt Nyelvünk' ékességének elő-mozdítására el-kerülhe-

tetlenül szükséges voltát: el-tökéllettem azontúl magamban, hogy részemről 30 arannyal pótollyam azt a jutalom-pénzt, mellyel az Urak serkentik Hazánk' Tudóssait, egy jó Magyar Grammatikának írására. A' 30 arannak által-adása eránt már tettem is rendeléseket. — Tselekedetem bár mi ditséretes is, vallyon nem adósság e', mellyel tartozom Hazámnak? Nem kötelesség e', mellyre kötelez mind a' levegő, mellyet szívok; mind az az édes első szó, mellyet magyarul ejtettem? És mi, az ilyenekből, egy ritka ditsősséget üzzünk? Távol legyen. Kapjanak illy tömjénen, a' kik füsttel élnek. Én, velősebb eledelhez szoktattam inye-met. — Én, akár a' Nevelést, akár az Ország' Históriaját és Törvényét hasznosan tanító Könyveknek, akár pedig az olyanoknak, mellyek Nyelvünk' és Erkölcünk' tökéletesebbítésére szolgálhatnak — mind szerzésére, mind ki-adására, Istentől 's Hazámtól vett értékemnek egy jó részét örömmel oda ajánlom. Tsak tudjam, hol, kit, 's miképpen kellessék segítenem; minden tehetségemhez képest készségemet tapasztalni fogja, és mondhatom, eddig sem rajtam múlt - el."

Budán, Július' 14-dik napján, 1790-dik esztendőben. — „A' Magyar Tudós Társaságnak felállítását, részemről, látja Isten, ha ki-tellenék tőlem, ezerekkel segíteném. 150 aranyat ugyan tsak reá szántam. Ennekfelette, míg élek, esztendőnként is tőlem ki-telhetőképpen segíteni e' Nemes Társaságot, hazafiúi kötelességemnek tartom. — A' mi illeti, a' Magyar Nyelvünk' ékesítésén 's virágoztatásán olly ditséretesen fáradozott Tudósok'

Emlékeztető-Képét, a' Mettző által kívántt 50 aranyat éppen nem sokallom. A' jó Nevelésről készítettendő Könyvre is 24 aranyat teszek-fel. Nem különben a' *Gyöngyös* Munkáinak ki-adására segítségül 15 aranyat fogok küldeni. — Többnyire, kedves Barátim! kérlek ismét, a' ditséretben kémélyétek - meg természeti szemérmetességemet. — Szeretem a' jót, a' szépet is; de tselekedni inkább, mint hallani.“

B É V E Z E T É S.

Édes Hazánkon kívül már több esztendőktől fogva való lakásunk nem csak ki nem óltotta belőlünk annak szeretetét; sőt addig gerjesztette, míg Nemzetünk' javának tőlünk kitelhető előmozdítását egész tehetségünknek tárgyává nem választottuk. Illy eltökélt szándékkal kezdetünk volt hat esztendővel ez előtt *Hadi és más nevezetes Történetek* tizimű munkánk' írásához, melly által igyekeztünk egy részről vitéz Hazánkfiainak tetteket örökre fennmarasztani, 's követésekre nem csak a' mostani Nevendékséget, hanem a' késő Maradékot is serkenteni; más részről pedig Nyelvünk' gyarapodását Hazánk' két kebelében terjesztetni, és siettetni virágzását.

De e' felett még oda is néztünk, hogy éjjeli 's nappali szorgalmatos fáradozásunknak jutalmából Mások is hazafiúi igyekezetekre ösztönt és erőt vegyenek; a' minthogy e' részben már szinte el is

felejtették velünk, 's felül haladták értékünket közjóra intézett törekedéseink, a' milyenek voltak: résszerént a' hasznos könyvek' írására általunk feltett jutalom-pénzek, és egynehány munkás Tudósok' írásaiknak költségünkön való közre-botsátása; résszerént pedig némelly elmés Hazánkfiainak a' rajzoló 's metzző mesterségekre való taníttatása, 's az ezek által készített költséges munkákkal a' Magyar Olvasásban Gyönyörködőknek meg ajándékozása.

Ugyan ezen szíves törekésünknek gyümöltse, az itt jelenlévő Magyar Grammatikának világra jövése is. Feltettünk tudniillik igyekezetünknek mindjárt kezdetében húsz aranyat serkentő jutalomul, egy jó Magyar Grammatikának írására. Néhai Mélt. NUNKOVITS György Szerbi Püspök és Pétsi Nagy-Prépost, értvén illy közjóra tzelozó szándékunkat, azonnal eltökéllette magában, hogy harmintz arannyal nevelje ajánlásunkat. — Miket nem tett volna még ez a' nagy lélekkel bírt Hazafi, ha a' halál véget nem vetett volna kedves Hazája' boldogítására szentelt életének, látni lehet a' Titulus után való levelen, a' mellynek felső részére nyomtatott képen a' Magyar Haza (Hungaria) kesereg nemes lelkű Fiának koporsója felett, 's a' melly kép által elfelejthetetlen NUNKOVITS-unkhoz viseltető tiszteletünket 's szeretetünket örökké fennmaradandóvá óhajtjuk tenni, ki egyedül példás érdemeiről volt előttünk esméretes.

Minekutánna ezen Nagy Hazánkfiának segítségével már ötven aranyat tehettünk volna fel 1790-dik esztendőben, a' leg-jobb Grammatika Írójának:

másfél esztendő alatt négy írott Grammatika küldetett-fel hozzánk, és későbbre még egygy ötödik is. Mi a' kezünkhöz jött Munkákat elsőben is *Erdélybe* küldöttük megítéltetés végett, a' *Kolosvári* és a' *Nagy-Enyedi* Fő Oskolákbeli Tudós Professzorokhoz, kik a' 'Nemzet' javáért hozzájuk intézett kérésünket örömmel fogadták, 's édes kötelességeknek tartották annak tellyesítését. Úgy szándékoztunk, hogy *Magyar* - Országban is több rendbéli Ítélobírák által megvizsgáltassuk azokat, a' minthogy *Erdélyből* által is szállíttattuk *Debreczenbe*. Megeszmérték itt is a' Vizsgáló Tudósok, hogy a' Grammatikáknak, kivált háromnak Érdemes Írói, nem csak nagy fáradsággal, hanem valójában tudós Emberekhez illendően dolgoztanak: de egyszersmind a' szorgalmatos vizgálás és elmélkedés közben, sok a' félék ötlöttek az Ítéloknek elméjékbe, mellyek a' Nyelvtanítókönyvekből vagy kimaradtak, vagy változást kívánnának némelly dolgokra nézve. Jegyzéseket tettek tehát magoknak a' Tudós Ítélok, mellyeket eleintén tóldalékul akartak egygyik Grammatikához adni; de bővebb megfontolás után sokkal helyesebbnek és erányosabbnak látták, hogy magok készítsenek egygyet, mellyben igyekezzenek a' Magyar Nyelvet nem csak Históriai módon; hanem annak eredetét, természetét és tulajdonságait is, a' mennyire telhetik, Filozófiai módon előadni. Igyekeztek is valójában, és ez az a' Grammatika, mellyet a' Titulus szerént, egy Magyar Társaság, az az, a' Tudós Ítélobírák készítettek *Debreczenben*. A' jutalom-pénzből mindazonáltal részt venni nem kívántak: elegendő ju-

talomnak tartották hazafiúi készségeket kinyilatkoztatni, 's Nemzeteknek javát tehetségek szerint előmozdítani.

E' szerint a' fennmaradott ötven aranyat fordíthattuk volna mi ezen Grammatikának különben is igen költséges nyomtattatására, ha magunkat az azokról tett Híradásunkhoz szorosán akartuk volna tartani; de meggondolván, melly szükséges dolog legyen a' Nemzeti Nyelv' gyarapításának zsen-géjében a' fáradságos hazafiúi törekedéseket gerjesztgetni: felosztottuk a' jutalom-pénzt a' Grammatikák' Írói között, még pedig a' három rendbéli Bíráknak részrehajlás nélkül való ítéletek szerint, olly formán: hogy 26 aranyat annak adtunk, kinek Munkája, a' többekhez képest leg-erányosabbnak találtatott; a' még megmaradott 24 aranyból pedig egygyenlő részt vettenek a' több Grammatikák' Készítői, kik ha nem olly szerentsésen is, mint az első; mindazáltal hasonló hazafiúi tüzzel szorgalmatoskodtak Nyelvünk' tulajdonságainak kinyomozásában és rendbeszedésében.

A' leg-jobbnak ítéltetett Grammatika következő fontos mondással vólt megjegyezve: *Grammatica est Philosophia verborum subtilis et acuta*, és ennél fogva tudtuk-meg, hogy Tudós Írója, *Földi János* Úr, Orvosi Tudománynak Doktora; ez előtt Nemes Szabad Szathmár-Németi Kir. Városának, most pedig a' Tek. Nemes Hajdú-Városok' Kerületének rendes Orvosa. — A' más három Grammatikák közzül az elsőnek jegye ez:

Zoile! res alia est, quam composuisse libellos:

Zoile! fac librum; Zoilus alter ero.

Erdemes Szerzője, Debreczeni Nemes Lakos Tudós *Veres Mihály* Úr. Azt pedig, melly mellett a' bépelsételettt tzedula illy felülírással küldetett hozzánk: *Választott mondások*, 's belől a' tzedulában két mondása vólt Sz. Hieronymusnak, ' készítette *Benkő László* Úr, N. Nagy-Enyedi Reform. Kollégiombéli Togátus-Theologus. A' harmadikat következő versekkel:

*Engem' az írásra,
Nyelv - pallérozásra,
Nem a' jutalom hív,
Hanem a' Magyar szív.*

jegyezte-meg annak Tudós Írója, *Gyarmathy Sámuel* Úr, ez előtt Tek. Ns Hunyad - Vármegye' Doktora' most pedig Mélt. Gróf *Bethlen Gergely* Úrnak, Fels. Erdély-Ország' Fő Kormányzskéke' Titoknokjának Házi-Orvosa.

A' későbbre illy jegy alatt: *Vis unita fortior*, hozzánk érkezett Grammatikának Erdemes Szerzője, Csíki Szent-Domokosi *Kerestaly Ignácz* Úr Gyula-Fejérvári Püspökségbéli világi Pap; ki úgy emlékezik Elöljáró-beszédében Egri Megye-béli világi Pap *Kassai József* Úrról, mint a' Nyelvtanító-könyvnek készítésében nagy segítséget mutatott Társáról. E' két szívesen fáradozott Haza-fiaknak illendőképpen fogunk kedveskedni a' kijött Grammatika' nyomtatvánnyaiból, mellyekből el nem mulatjuk részeltetni a' több Grammatikáknak Tudós Íróit is.

Háladatosságnak eleven érzéseitől egészen elfoglaltatva jegyezzük-fel ide egy nagy Hazánkfia-nak nemes lelküségét, ki, sokra törekedő gyenge

erőnket háromszáz forinttal segítette, melly önkéntvaló áldozatjával, ezen köz hasznú Grammatikának Világ eleibe való botsátásában hathatós eszköz kívánt lenni. Méltóságos Gróf *Széchenyi Ferentz* Belső Tanácsos Úr Ő Excellentiája ez az a' Hazafi, kinek Nemzeti-Lelkét esméri a' Külföld is. —

Vajha ezen Grammatika felbuzdíthatná Tudós Hazánkfiat, a' még most ebből elmaradtott tárgyaknak is kimunkálására, és egy jó Magyar *Lexicon* eránt való szíves szándékunknak hathatós elősegítésére. Vajha ösztönül szolgálhatna Nyelvünknek közönséges megkedvülésére, és az ebben való erősödéssel egygyütt minden más hazafiúi kötelességeknek is megismerésére 's tellyésítésére. — Mi, a' míg élünk, Hazánkunk élünk.

Költ Bétsben Május' elein

1795-dik esztendőben.

GÖRÖG és KERESKES. *)

Mennyire igyekezett Görög, társával Kerekessel együtt, tiszta hazafiúi buzgóságból, és minden önhaszon keresés nélkül, nemzetünk javára munkálódni, azt ugyan az itt közlött Bévészetésből is láthatni; de a' kik az előadottakat környüállásosan 's egész kiterjedésekben tudták, és ötöt közelebből esmerték, még inkább meggyőződhettek felemelkedett lelke és nemes gondolkodása felől. Erre nézve,

*) Kereskés Sámuel Debreczeni togatus deák korában Miskolczt név alatt volt. esmeretes.

A' 14-dik lapon mondottákhoz, bővebb felvilágosítás végett járulhatnak még a' következő, hiteles írásokból vett jegyzetek.

Az említett *némelly elmés Hazafiak* száma, kiket a' rajzoló, metsző, festő és könyvnyomtató mesterségekre, G. és K. magok taníttattak, részserént tanulások közben pénzrel vagy munkaadással segítettek, négy esztendő alatt, 1793-ig, 20-nál többre ment. Ezek közül idővel jeles mívész mesterek váltak, mint: Falka, Budán a' typographiai szép betűk metszője; *Junker*, Bétsben a' legszebb írásmetsző; Bikfalvi, és *Czetter*, igen jeles rézmetszők, —kik közül az utolsó idővel Oroszországba költözött, — 's többek mások.

A' hasznos könyvek írására tett jutalom pénzek közzé tartozik azon 30 arany is, mellyel tudósainkat, a' nevelők, tanítók és nevendékek számára magyar nyelven kiadandó Psychologia kidolgozására serkentették.

A' Hadi és más nevezetes Történeteket, ezen folyóírás megszűnte után pedig a' Magyar Hirmondót, valamint a' költségeken közre botsátott más magyar munkákat is ingyen küldözték meg minden kir. Gymnasiumba, a' magyar nyelvet tanító Profeszszoroknak, és még ezen kívül, a' közhasznú magyar munkákból számos nyomtatványokat a' Gymnasiumokban tanuló szorgalmatos és jó magokviseletű ifjak között ingyen osztattak ki, hogy az olvasást az ifjúság között ez által megkedveltessék.

Azonban G. és K. nem tsak a' hazai nyelv és literatura gyarapítására fordították figyelmeket,

hanem más tekintetben is nevezetesen a' gazdasági szorgalom ébresztése által, kívántak hazájoknak hasznos szolgálatot tenni. Megtetszik ez a' következő példából, melly hivatalos írásból vagyon kivéve. — A' kézi mivek, (manufacturák) és fábrikák jelesen kezdének II. Jó'sef Tsászár országlása alatt virágozni; valamint a' mezei gazdaságnak minden ágai díszleni. Emezek közül a' *Lóhere* (*Trifolium*) termesztése nagyon elterjedett volt az Ausztriai tartományokban, minthogy annak a' marhatartó gazdák, — különvetve — a' jászolos marhák tartásában, valamint a' réti széna jobbitásában vagyis kövérítésében szembetűnő hasznát tapasztalták. Hogy tehát a' gazdaságnak ezen ágát, a' lóhere termesztést a' magyar hazában is elterjeszthessék, 's közönségesen esmeretessé tehessék, nagy mennyiségben vettek loheremagot, 's azt, termesztése módja és hasznavétele felől írott, és hozzá kaptsolt világos útasítással együtt, a' két magyar hazába, mindenfelé szinte ezer helyekre széllyelküldözték. Ennek sikerét 's hasznos foganatját nagy örömmel tapasztalta Görög, midőn későbbben Nevendékjével Gróf Kolonits-al Magyar országnak 15 vármegyéit bejárta.

Az itt említett hazai utazásban fő tzelja vala Görögnek, hogy minekelötte a' nevelést végezvén, az ifjú Gróftól megválna, az országnak egy részét vele megesmertesse, 's idővel ha nevendékje a' haza szolgálatjába lépne, ezen utazásában szerzett esméreteit és tapasztalásait hazájának annál nagyobb sikerrel hasznára fordíthassa.

Ugyan ezen utazása közben igyekezett Görög

minden vármegyében annak kimetszett, vagy rajzolt mappáját megszerezni, statikai jegyzeteket öszveszedni, feltett szándéka lévén már akkor, *Magyar ország Vármegyéinek mappáit kimetszeni, 's egy Atlásban kiadni, a' mit végre is hajtott.*

Végezván G. az ifjú Gr. Kolonits László nevelését esztendőnként 100 arany penziót nyert fáradozásainak jutalmaúl.

Azonban tsak kevés ideig lehetete Görög nevelei foglalatosság nélkül. Volt Nevendékje ugyan is mind tudományos kimiveltsége, mind kedveltető nyájas viselete által magát jelesen megkülömböztetvén, G. mint ügyes és szerentsés nevelő nagy figyelmet vont magára; úgy hogy ötöt tsak hamar 1795-ben Hertzeg Eszterházy Miklós fiának az ifjú Hertzeg Eszterházy Pálnak nevelőül választotta.

Az ifjú Kolonits László nem sokára azután a' Felség által Nádor Ispán *Jó'sef* Ts. K. Föhertzeg mellé Kamarásnak neveztetvén ki, késérője volt a' Föhertzegnek útjában Sz. Pétervárába, midőn elsőben Orosz Nagyhertzeg Aszszonyt vett feleségül. Fájdalom, hogy a' nagyra menendő Kolonits Lászlót élete legszebb virágjában ragadta el hazánktól a' halál!

Politikai folyóírás kiadására *Magyar Hirmondó* tzm alatt a' felsőségi engedelmet 1791-dik eszt. végén nyervén meg Görög és Kerekes, azt 1792-dik elején megindították; noha akkor Bétsben Szatsvay Sándor is adott ki Magyar Kurir név alatt politikai, és sokak előtt nagy kedvességet nyert hírlapokat, mellyeket 1786-tól kezdve, későbbben 1792-nek

végéig ő és sègédírója Pántzél Dániel szerkeztettek. Ekkor kèntelen lévén Szatsvay az Ujság redactiójáról lemondani Dr. Decsy Sámuel nyerte meg annak folytatására az engedelmet 1795-ban; Pántzél Dániel pedig ugyan akkor Magyar Merkur név alatt kiadandó hírlapokra nyert engedelmet, úgy hogy Bétsben egyszerre 3 politikai újság jelent meg és tartott 1793-tól 1798-ig, midõn ezen két utolsó hírlapok írói, látván, hogy a' Hirmondó mellett külön külön fenn nem állhatnak, társaságba állottak, 's újságaikat Magyar Kurir név alatt egyesítették.

Az ifjú Hertzeg Eszterházy Pál nevelését általvén Görög, már keveset dolgozhatott a' Hirmondóba. Ennek szerkeztetését egészen általvette Kerekes, úgy, hogy G. maga részérõl Magyar ország Vármegyéinek rajzoltatásával és kimetszetésével foglalatoskodjék míg e' végre segítő társat választand.

Egy Magyar Átlásban az *Ország 52 Vármegyéinek, a' Határõrzõ Regementek Vidékeinek* és a' hozzá tartozandó Repertoriumnak kiadása, az akkori idõben, midõn még tsak kevés Megyéknek voltak kimetszett és rajzolt jó mappái, mind a' felette fáradságos mind a' tetemes költséggel járó munka miatt, kétséges kimenetelû igyekezetnek tartatott.

A' honnan holdogult Gróf Festetics György, az a' nagy lelkû Magyar Maecenás, ezt *mérészgondolatnak* szokta nevezni, de a' mellett Görögöt feltett szándékának végre hajtására nemtsak serkentette, hanem minden Mappa kimetszetésének költségét, mellyre más pártfogó nem találkoznék,

magára vállalta. E' szerint, a' M. Atlásnak 62 táblái közt, 41 Vármegyék Mappái Gróf Festetitsnek, mint ezen hazafiúi igyekezet leghathatósabb Előmozdítójának vannak ajánlva. — Ezek közül hat Vármegyék földképei későbbben jobb rajzolatok szerint újra kimetszetvén, más pártfogóknak ajánltattak. — Melly sok és hosszas munka kívántatott legyen ezen feltett szándéknak végrehajtására, megtetszik abból, hogy az első Mappák 1795-ben adattak ki, 's mégis az egész Atlás tsak 1811-ben, és így 16 esztendő lefolyta alatt mehetett tőkélleteségre, akkor is tsak Görögnek szerentsés helyhez-tetése segedelmével, úgymint a' kinek kérésére az Udvari Hadi Tanátstól Magyar ország — *Josephina Mappa* név alatt esmeretes 165 nagy Sectiókból álló földképe reversalis mellett kiadatott, a' végre, hogy a' Vármegyék Mappáinak situatióit a' hol szükséges lenne a' szerint igazíttathassa. Az így reducaltatott Mappák rajzolatai többnyire mindenkor leküldettek a' Vármegyékhez, azzal a' kérelemmel, hogy azok a' Megyékbeli rendes Inzsinörök által megvizsgáltván, szükséges igazításokkal küldessenek vissza. Arra továbbá, melly sok költségbe került a' Magyar Atlás kiadása, elég legyen e' kettőt említeni; 1-ször. hogy Gróf Festetits György minden egy egy Mappa kimetszésére 150 for. ajánlott, idővel pedig papiros pénzben, ennek betése változván, azon summát mindenkor nevelte, úgy hogy, a' mit nagy lelkű Maecenásunk erre áldozott, hat ezer forintnál többre ment; 2-szor, hogy Görög a' Mappák rajzolására 's reductiójára több esztendeig tanult jeles Inzsinört és Rajzolókat bizonyos

fizetéssel tartott, sőt 1802-től 1804-ig három esztendeig két rajzoló Inzsinör, *Winter* és *Agneton*, dolgoztak naponként bizonyos órákon, mindenik 600 for. esztendei fizetéssel; kiknek neveiket több Mappák alatt láthatni.

Mennyire távol volt Görögnek nemesen gondolkozó lelke attól, hogy ő a' Vármegyék földképei kiadásából hasznot reményljen, eléggé megbizonyította, midőn az elkészült Mappákat a' Magyar Hírmondó Olvasóinak kiszíneltetve egyenként megküldözte.

Kerekes Sámuel 1800-ben meghalván, az Újság redactióját Orvos Doctor *Sándorffi* József folytatta egy ideig. Ez alatt a' Hírmondó intézete kettőstzéljának végrehajtására a' hazából ketten hívatlak meg, ú. m. Munkátsról *Kömlei* István Ref. Predikátor, a' *Szükségben Segítő* könyv egykori fordítója, és Márton Jó'sef, (ezen Életleírás kiadója), ki akkor a' Lötsei Gymnasiumban Professor volt. Kömlei 1800-ban, ősszel Bétsbe jöven az Ujság redactióját átalvete, de tsak hamar elbetegesedett. Ambár Görög mindent elkövetett, hogy K. Orvosok segedelme által egészségét visszanyerhesse, 's ötét végre ts. k. udvari főorvos Báró Quarin által gyógyíttatta, rajta segítni nem lehetett; a' honnan az orvos tanácsára, familiájához 1801-ben Munkátsra viszzatért, és kevés napok mulva meghalálozott. K. betegsége súlyosodván, a' Hirmondó szerkeztetését rövid időre M. vette által, a' ki Lötseről 1801-ben Januáriusban jött Bétsbe, 's leginkább a' M. Atlás mappáinak rajzol-

tatásával; kimetszetésével, és a' Repertorium készítésével foglalatoskodott.

A' Magyar Hírmondó szerkeztetésére Császár Jósefet hívta meg Görög, ki akkor a' Göttingai Universzításban tanult, a' honnan vissza jöven az Újság redactióját 1802-ben átvette és azt mintegy másfél esztendeig folytatta, míg annak 1803-ban, midőn Ő Felsége Görögöt udvari nevelővé kinevezte, időközben meg kellett szűnnie, és mintegy 1300 előfizetői a' M. Kurír íróinak adattak által, hogy Újságaikat a' félesztendő végéig a' Hírmondó volt Olvasóinak is küldöznék.

A' Vármegyék Mappáinak kiadását azomban Görög folytatni kívánván, minthogy már akkor (1803-ban) mintegy negyven mappa volt részszerént kimetszve, részszerént a' kimetszetésre készen lerajzolva, — megnyerte, hogy annak intézete tovább is a' Hertzegi háznál maradván a' rajzolókat ott dolgozhassanak.

Itt a' helye, hogy Magyar és Erdély országnak Lipszky által XII. Sectioban kiadatott nagy Mappájáról említés tétessék. Ugyan is: Lipszky Kapitány (később Fő-Strázsamester, B. Frimont Huszár Regementjében) 1802-ben Bétsbe jöven, kérte Görögöt, hogy mivel ő (Lipszky) Magyar és Erdély országnak *Generalis mappáját* szándékoznék kiadni, lenne ebben segítségére. — G. készséggel általadta nemcsak a' már addig kimetszetett Mappákat, hanem a' kimetszetésre elkészült, sőt a' még nem reducaltatott rajzolatokat is megengedte lemásoltatni, úgy hogy Lipszky Kapitány ez által negyven egynehány Mappáknak jutott birtokába,

mellyeknek egy részét, t. i. a' rajzoltakat, itten 1802 és 1803-ban pattantyúsok által olajos papirosra lemásoltatta. — Méltán tsudálkozhatott Görög, midőn 1808-ban a' L. Mappáját, nem egy táblán, a' mint ő gondolta, hanem *XII. Sectióban* kiadva meglátta, 's nem állhatta meg, hogy midőn a' történetet mindennapi Jegyzetei közzé beírta, Virgiliusnak ezen szavait utánna ne vesse: „*Sic vos non vobis!*“ — — Szükséges vala erről említést tenni, minthogy Görög későbbi szerentsés helyeztetésében bízván, Magyar ország minden Vármegyéinek Mappáit felette nagy költséggel egy mértékre is, az az; egy geográphiai mértföldet egy hüvelykre (tzólra) szabva — reducaltatta, hogy azokat idővel kimetszesse. — A' szép rajzolatok 3 esztendő alatt elkészültek; de a' Lipszky Mappájának megjelenése után G. ezen szándékáról lemondott. — Az itt említett gyönyörű rajzolatok Hertzeg Eszterházy Könyv-'s Képes tárában vannak 's mint maradandó bizonyosságai a' G. hazafiúi nemes buzgóságának 's a' nemzet oltárára készített áldozatinak; sőt más tekintetben is megnézést érdemelnek.

IV. Ferdinand Nápolyi király hitvese *Karolina*, Mária Therézia tsászárné leánya, és Mária Therézia Ausztriai tsászárnénak anyja 1802-ben Bétsben mulatván, két leányával, ú. m. Krisztinával, későbbben Szárdiniai királynéval, Amaliával a' mostani Frantzia királynéval, és fiával, Leopold Szalernói kir. hertzeggel, gyakorta meghívott gyermekeihez, udvari körbe (cercle), több főrendű ifjakat. Ezek között az ifjú hertzeg Eszterházy

Pál sok tekintetben magára vonván a' királyné figyelmét, kívánta tudni, ki legyen az ifjú hertzeg nevelője. A' nagy eszű és mély belátású Királyné több ízben magához hívatván ezután Görögöt, vele a' nevelésről és tanítás módjáról sokat beszélgetett, 's ennek következtetésében ötlet, 's mint általában sokaktól különösen is dítsértetett szerentsés nevelőt és munkás érdemes magyar hazafit Ő Felsége nek a' Tsászárnak és Tsászárnénak kegyelmekbe ajánlotta. A' következő 1803-dik eszt. elején magához hívatván Ő Felsége a' Tsászár Görögöt, réabizta, hogy készítsen egy tervet (plánumot), a' kis Föhertzegek, nevezetesen pedig a' Koronaörökös Föhertzegnek majdan munkába veendő nevelése és taníttatása módja felől. A' bényujtott nevelésterv, Ő Felségének kegyelmes helyben hagyását megnyervén, Görögöt udvari nevelővé méltóztatott kinevezni. A' nevelés plánumát, mondá a' Tsászár, annak szerzője, mint már tapasztalt nevelő legjobban végre tudja hajtani.

Váratlanul lepte meg Görögöt egy illy fényes hívatalra lett kineveztetése. De a' hertzegi ház oránt viseltetett indulatjától vezéreltetvén érzései, azonnal esedezett Ő Felsége előtt, hogy míg az ifjú hertzeg attya az ő helyébe valakit választana, kit az eddig folytatott nevelés módjába beavathatna, ott maradását kevés napokig kegyelmesen megengedni méltóztatnék, a' mit meg is nyert. A' Tsászárnak különös engedelmevel Márkus Jó'sef, az Eszterházy gyalog ezredében akkor kapitány hívattatott fel Pestről az ifjú hertzeg mellé, a' kikésőbbben ezredesi (Obersteri) rangal nyugoda-

tomra lépven, a' mult 1833-dik esztendőben végzé világi pályáját.

Ő Felsőge tsak hamar azután Ferdinánd Koronaörökös Fő Hertzeghez Ajó - vá (a' nevelésre felvígázóvá) Báró Carneo Stefaneot nevezte ki; Görög pedig azután a' Tsászárs második fia Jó'sef Főhertzeghez ment be a' tsászári udvarba mint Nevelő, 1803-ban. A' hertzegi háztól Görögnek ilendő penziója járt. Volt Nevendékje az ifjú hertzeg *Eszterházy* Pál elsőben a' Szász kir. Udvarnál volt Ausztriai tsász. Követ, több esztentők-től fogva pedig a' Nagy Britanniai kir. Udvarnál visel Nagykövetséget.

Meghalván a' Tsászárné Mária Therézia, a' Főhertzegek Annya 1807-ben, B. C. Stefaneó nyúgodalomra bocsáttatott és a' Koronaörökös Főhertzeg Főnevelőjévé Görög neveztetett ki, úgy hogy Jó'sef Főhertzeg nevelésére is egyszersmind ügyeljen. Ezen szeretetre méltó, 's elmebeli nagy tehetséggel bírt Főhertzeget is ugyan azon esztendő vége felé elragadá a' halál! — Görög mellett a' Koronaörökösnél még két nevelők voltak *Simon*, és *Ridler*, ez, mint Universzítás Könyvtárának Bibliothecarius a' 1834-ben.

Ujra kiűtvén a' frantzia háború 1809-ben Aprilis elején, a' Frantziák nagy erővel nyomultak Béts felé, 's már Május 9-dikén a' fővárost ostromlották. A' Tsászárné *Mária Ludovika* a' Főhertzegekkel és Főhertzegaszszonyokkal Budára ment, a' hol *Ferdinánd* Koronaörökös Főhertzeghez Ajó - vá Báró *Erdberg* neveztetvén ki, Görög nevelőül a' hét esztendő *Ferentz* Főhertzeg mellé rendel-

telett, a' kinél mint Főnevelő 15 esztendő-t töltött 1824-ig, midőn. a' Főhertzeg házasságra lépven, Görög nyoltz ezer ezüst forint penzióval nyugodalomra bocsátott.

Az ő érdemei, Nevendékein eléggé tündökölnék. Nemzetünk ditsőségére munkálódott G. kitűnőleg, midőn, mintegy jeget törve, példát adott másoknak is, mi módon lehet és kellessék, az idegen, különösen azon időben általjában frantzia gouverneuröket a' nevelés pályáján nemtsak elérni, sőt felyül haladni. Mert nem lehet tagadni, hogy az ő, és akkor Bétsben még kivüle két szerentsés magyar nevelő példaadásai után kezdettek nagy házaknál a' frantzia nevelők ritkulni, és magyarok sűrűbben vétettek fel nevelőknek. — A' magyar nevelők, kikről itt említés tétetik voltak:

Kováts János, az ifju Hertzeg *Pálffy* Antal mellett, és *Szigethy* György, Cseklészi Gróf *Eszterházy Mihály és Károly* testvéreknél. — Mind ketten jelesen kitüntették magokat jól értett hivatalok telyesítése 's viseletek által, a' honnan K. J. négy ezer V. forint holtigvaló penzióval bocsátott el, ezen kívül tíz ezer ezüst forinttal ajándékozott meg nevendékjétől Hertzeg *Pálffy* Antaltól, ki a' Szász kir. udvarnál Ausztriai Követséget viselt, de a' mellyről atya H. *Pálffy* Jó'sef halála után lemondott. — Mi jó végre fordította K. J. életében a' nevelés által szerzett szép vagyonát, hogy t. i. Eperiesen közönséges könyvtárat állított és azt jeles jövedelemmel megalapította, hogy Egerben, születése helyén, philosophiát tanuló 16 ifjúnak stipediumokra igen szép

tőkepénzt hagyott, 's a' t. azt az újság levelekből olvasói tudhatják; Életrajzából pedig, melly, a' mint értettük, nem sokára megjelenend, még több jeles érdemeit olvashatni.

Szigethy György nevéndékei Gr. *Eszterházy Mihály* és *Károly* több ízben és sokképpen kimutatták hazájok boldogításáért buzgó érzéseket és nemes hazafiui gondolkodásokat különösen, midőn a' Magyar Tudós Társaság felállítására nagy summát ajánlottak. Ezenkívül, Gr. *Eszterházy Károly* az által, hogy egynehány esztendő előtt Szereden magyar iskolát tulajdon költségén állított, és abban két magyar nyelvtanító számára illendő fizetést rendelt. — Volt nevelőjök eránt pedig azzal bizonyították meg körültök tett 15 esztendei fáradozásaiért jó indulatjokat, hogy azon summán kívül mellyet boldogult attyok Gr. *Eszterházy Ferentz* Sz. Gy. nevelőjöknek penzióul rendelt, mindenik Nevendéke külön külön 600 ezüst forintot fizet esztendőnként. *Szigethy* György a' Sopronyi kir. Gymnasiumban tanult, 's ezen tekintetből annak könyvtárát évenként hasznos magyar munkák megszerzése 's leküldözése által szaporítja.

Méltó itt a' Boldogultnak Grinzingi igen nevezetes szőlejét is említenem, mivel az a' Magyarok figyelmét több tekintetben megérdemli. — Egy bölts nevelőnek arra kell nézni, hogy nevéndékjének még üres idejét is hasznosan gyönyörködtető múlattatásra fordítsa. Ez vala tzelja Görögnek, midőn *Ferentz Föhertzeg* figyelmét, a' tanulástól üres óráiban, különösen azon *termések* megesmer tetésével foglalatostkodtatta, mellyek a' birodalom

tartományaiban a' nemzeti jóllétnek forrásai, különösen ott, a' hol a' kereskedés *pártoltatván*, a' földmivelői és mesterségi szorgalomnak gazdag jutalma által a' népek tsínosodása, boldogulása 's jólléte is egyszersmind hathatósan előmozdítatik.

Tagadhatatlan, hogy a' szőlőmivelés vagyis bortermesztés egyik főágát teszi, főként hazánkban, a' pénzt és élelmet szerző kívánatos kereskedésnek. Magyar országnak világ szerte híres és jó borai vagynak ugyan az igaz; de a' szőlő fajoknak javítása által a' nemes borokat szaporítani lehetne sőt kellene is. Ez úgy történhetnék meg, ha p. o. a' mi szerentsés fekvésű, kedvező éghajlatú magyar hazánkban a' külföldi híres drága borokat termő, — p. o. Burgundi, Bordói, Malagai 's több efféle szőlőtők szaporítottván, ez által nemes boraink is sokasodnának. Így lehetne a' külső országi ilyen nemű borok behozását, 's azokért pénzünk kivitelét meggátolni, sőt, kereskedésünk *pártoltatván*, nemes borainknak kivitelét is, legalább a' szomszéd országokba sokasítani. Például szolgálhat ezekre Melnik és Vöslau.

Melniknek (Tsehországban) birtokosa hertzeg *Lobkovitz*, a' most élő hertzegnek nagy atya, Burgundi szőlőveszszökkal ültettette be az egész szőlőhegyet Melnik mellett, 's most az uradalom szép jövedelmet húz a' *Melniki* híres veres borokból, mind a' mellett is, hogy éghajlata a' jó bortermesztésre nézve nem igen kedvező.

Vöslau mellett, Bétshez két, Badenhez pedig fél órányira a' szőlőhegyeket Gróf *Fries* hasonlóképpen Burgundi szőlőveszszökkal ültettette be, 's

most a' Vöslai jó veres bor mellett, Bétsben, a' híres Burgundi vesztegel.

Az itt előadottaknak megfontolása indította arra Görögöt, hogy ő a' felséges Tsászártól nyert engedelemmel külső országi Követeinkhez és Consulainkhoz folyamodhassék, 's általok a' legnemesebb bortermő szőlőfajait minden országnak megszerezhesse 's idővel azokat bortermesztő ausztriai birtokokban elszaporíthassa. — Következése az lön, hogy mindenünnen, különösen Frantzia országból 1812-ben, az akkori Frantzia Tsászár parantsolatjára, rendkívül nagy számmal küldettek Bétsbe minden nevezetes szőlőfajok vesszői, mellyek részszerént itt Béts bástyáján, az akkor úgy nevezett Paraditsomkertben, részszerént a' Schönbrunni és Laxenburgi kertekben ültették el.

Annyira megszaporodott végre az Európai országokból, sőt még Ázsiából és Afrikából is küldett szőlővessző fajok száma, hogy azokat, a' feltett tzelnek elérhetése végett, egy helyre kellett ültetni, annyival inkább, mivel Béts belső városa bástyái 1817-ben újra építtetvén, a' paraditsomkert kiírtatott, 's helyét az úgy nevezett „*Volks-garten*“ mulattató *nép*kert foglalta el. Mellyre nézve Görög Grinzingben, igen jó fekvésű helyen három szőlőt vett meg egymás mellett 's oda ültette által azon sok száz szőlő fajokat, mellyeket a' Tsászár kegyelme neki ajándékozott. Ottan most akármelly országbeli, de ugyan azon szőlőfajok mind együtt vagy egy más mellett állanak. A' szőlőfajok leírása többféle nevezeteikkel együtt, Lajstromban kiadattak és 1829 — 1830-ban a' Magyar

Kurir Olvasóinak elküldöztettek. Ezen Lajstrom hét ívnyi, de, fájdalom! a' kiadó hosszas betegeskedése miatt el nem végezhetette. — Ebből az idegenországi szőlőfajok gyűjteményéből 8—9 esztendő alatt sok ezer vesszők és 1, 2, 3 esztendős tőkék vitettek innen Magyar Országra. Ez a' birtok a' boldogultnak özvegyére szállott, és eladó.

Eleven emlékezetekben lehet Görög igen sok hazánkfiainak azért is, hogy ő, vagy maga közbevetése, vagy barátságos tanácsadása sőt vagyona által is legnagyobb készséggel 's igaz lélekkel igyekezett a' hozzá folyamodóknak segítségül lenni. Sok nevezetes példáit számlálhatnék elő, mint bizonyosságait Görög hazafiúi nagylelkűségének, ha hogy azokra, úgy, mint az itt következőre, megvolnék hatalmazva.

Midőn 1820-dikban *Viszanik* Mihály hazánkfija, mint *Medicinae Candidatus*, segedelem és esmeretség nélkül, Bétsbe jött, hallván Görög udvari Tanácsos úrnak, minden tanulók, de különösen a' Magyarok eránt viseltető nagylelkűségét, hozzá folyamodott. Ennek segedelme, tanácsadása 's közbenvetése által sorsát annyira vitte, hogy most a' Bétsi Ispotályban egy az első orvosi hivatalt viselők közül, — a' Nemes Pázmáni Collegiumnak rendes orvosa, a' Bétsi Universitátsnál pedig a' tudós magyar nemzetnek köz kívánság által választott Protectora.

Kötelességem kiváltképpen nekem a' Boldogultnak erántam mutatott nagy lelkű jóságáról háladattossággal teljes érzéssel emlékezni. Ugyanis, mi-

dön 1808-ban a' Bétsi ts. k. Universzításhoz magyar nyelv és literatura rendkívüli Profeszszorává kineveztettem; ő vala az, a' ki felölem atyai módon gondoskodott. Nem lévén t. i. itt ezen rendkívüli Tanító fizetésére fundus, hogy valamelly jövedelemre mégis esztendőként támaszkodnom lehetne, a' Magyar Átlásnak minden addig kimetszetett réztábláit 's kész rajzolatait is nekem ajándékozta, más mappák közlésével is segített, míg 1811-ben az egész Atlás elkészülhetett.

A' honnan egy részről az ő elvesztésén érzett fájdalmam, más részről sok jeles érdemeinek tudása vezérlette tollamat, midőn 1833-ban Szeptember 5-dikén történt halála felől szomorú jelentésemet hazámfiához ezen sorokon kezdettem.

Eltűnt egy fénylett tsillag tudományos egünkről,
Elhúnyt a' nevelők 's egy haza dísze GÖRÖG!

Gondolóra vévén mind ezekből a' Boldogultnak hazája javára intézett buzgó fáradozásait 's azok által szerzett érdemeit, valóban méltó volna az ő emlékezetét hazafiúi indulatból a' maradéknak általadni.

Ő legelső nemes törekedését nemzeti magyar nyelvünk gyarapítására, hazánk két kebelében terjesztésére, 's virágzása siettetésére fordítván; leginkább kitüntetnénk érdemeinek megismerésében jó indulatunkat, ha az ő emlékezetét ugyan ezen tárgyak gyarapítása által igyekeznénk fenn tartani. Erre nézve;

Minthogy a' Bétsi ts. k. Universzitásnál a' magyar nyelv rendkívüli Profeszszora még eddig fizetés nélkül vagyon, ugyan itt pedig az olasz és tseh nyelvek rendk. Profeszszorai e' végre alapított fundusból fizettetnek, bátorkodom a' két testvér Haza előtt alázatosan esedezni, hogy itt a' magyar nyelv tanítója székét szabadtszészű ajánlások által megalapítani méltóztassanak, melly az elhunyt hazánkfiának emlékezetére azontúl *Görög Katedrájának* neveztetessék.

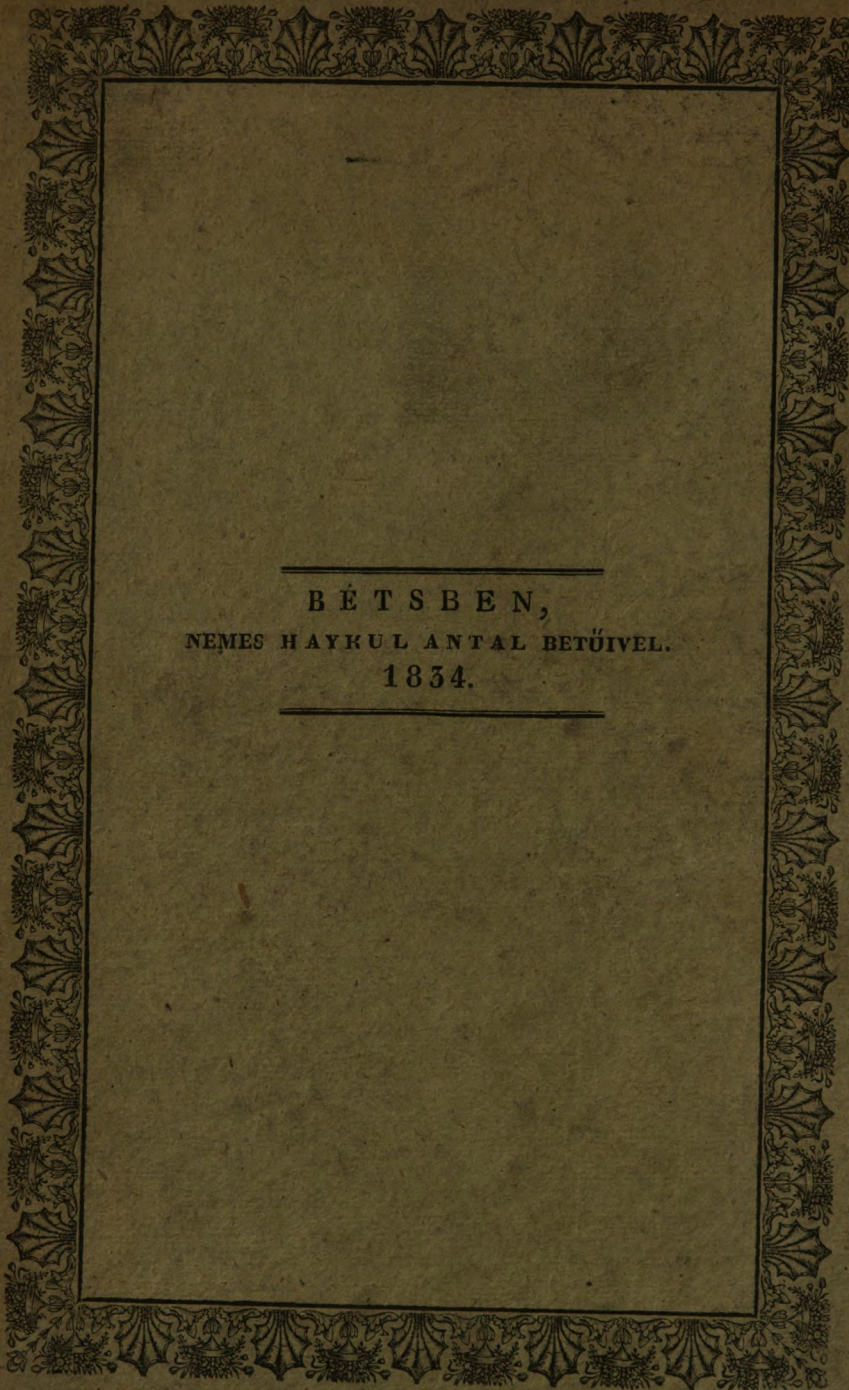
Valamint ditsőségére válik nemes gondolkozású nemzetünknek, még a' külföld előtt is, ha az, hazai nyelvünk ügye mellett buzogván, a' fejedelmi fővárosban egy ilyen intézetet alapítand; éppen olly tzélerányos és hasznos leend az, nagy számú magyar születésű ifjainkra nézve, ha itt a' magyar nyelvet a' ts. k. Universzításban ingyen tanulhatják, a' kik t. i. vagy azért mivel szülek, mint hivatalviselők kötelelességből Bétsben laknak, vagy pedig tanulás és magok tökéletesítése végett mint mívészek, mesterségtanulók 's a' t. tartózkodnak itten, hogy hazájoknak idővel annál hasznosabb szolgáljokra lehessenek.

Tudván mennyire szíveken fekszik hazámfiainak anyai ditső nyelvünk terjesztése, kételkedni sem merek abban, hogy nemzetünk kebelében elegenden ne fognának taláztatni, kik általlátván az én alázatos kérésemnek fontosságát, készek lesznek egynehány forintból álló summátskának ajánlása által egy tőkét alapítani, mellynek kamatjából egy Profeszszora nyelvünknek Bétsben illendő fizetést nyerhessen.

Ezen tzélt aláírás (subscriptio) nyittatása által lehet legbizonyosabban elérni, melly a' maga útján majdan megindíttatik, — és minekutánna elegendő ajánlások tétetnek, akkor az ajánló hazafiak neveik és ajánlásaik nyomtatott lajstromban kiadtván, ugyan ott kijelentetik, hol és mitsoda hivataloknál kellessék az ajánlott pénzt letenni.

A' kiadó.

BÉTSBEN,
NEMES HAYKUL ANTAL BETÜVEL.
1834.
